



**הרב וליס: "לפני שנכנסנו לנגיד, הרב גרילק הקדים ואמר לי - רעיון מקורי - שכשאפנה לרייכמן 'אציע לו' לנהל את ערכים, שפשוט אחליף איתו; אני אעשה את העסקים שלו, הוא ינהל את ערכים ואני אתרום לו... הרעיון התיאורטי והעמוק הזה מאוד דיבר לליבו של רייכמן"**



"והרב גרילק, כמי שהגיע מתוך עולמה של תורה, דיבר אז לבחורים בשפה ידידותית ותיאר כיצד בודקים את בני הישיבות בכל פעולה שלהם, ובנראות שלהם, ושהם יכולים לגרום ל'מבחן בחירה' אצל בעלי תשובה אם יש רפיון בהנהגות כלשהן, למשל בימי בין הזמנים".

סיפור מדהים, שעשה רושם רב באותו פאנל, נשמע מפיו של הרב גרילק: לאחד הסמינרים למ-תקדמים היה אמור להגיע ולשאת דברים הגאון רבי יהודה יוספי שליט"א, וברגע האחרון הודיעו שהוא לא יגיע מפני שחלה. המארגנים מיהרו לחפש לו ממלא מקום, וכשלא מצאו, פנו לאברך כלשהו וביקשו ממנו שימסור שיעור בגמרא. זה ניסה להתחמק: 'גמרא במקום הרצאה? לא תהיה לזה שום תועלת', טען. לבסוף, אחרי הפצרות, נעתר ומסר בפני המשתתפים שיעור בסוגיית השבת אבדה, על הגמרא ב'אלו מציאות' שדנה במחרוזות של דגים, סימנים, ייאוש וייאוש שלא מדעת".

## "מתנת שמים" של מדריך הודי

"בין הנוכחים", סיפר רבי משה לבחורים, "היתה צעירה, שבאותה תקופה נמשכה להודו ולתרבות שלה. כמובן שמהשיעור המדובר היא לא הבינה כלום, לא התרשמה כלל, ולאחר זמן נסעה להודו, הארץ החביבה עליה. והנה, כעבור מספר חודשים היא חזרה, והודיעה על רצונה ללמוד יהדות. מה קרה? כשהיא שוטטה בקבוצה עם 'המדריך הרוחני' שלהם, מצאו הצעירים ארנק עם הרבה דולרים, והאיש שח בעיניים נוצצות: 'זו מתנה משמים...'. ואז היא שאלה אותו: 'אולי כתוב את שם הבעלים? פתאום חזרו לה המילים ששמעה בהרצאה ההיא שלא הבינה, על סימנים, ייאוש שלא מדעת וכו', ואלו לא נתנו לה מנוחה".

"לפתע מוסר היהדות צף מול עיניה במלוא הדרו, בפרט על רקע המילים של המדריך ההודי, שמסרב אפילו לבדוק אם רשום שם על המציאה. מאותו רגע, הדרך מהודו ארצה כבר היתה קצרה... מתברר, שהקב"ה גלגל שהרב יוספי ייעדר, כך שאברך ימסור שיעור חד פעמי ולא מובן, כדי שלימים לא ידח ממנו נדח".

ברוח הימים הללו, הסמוכים לחג מתן תורה, חותם הרב וליס את דבריו ומגלה: "בשיעור הגמרא ששמעתי מהרב גרילק בבית וגן, החל-טתי לקבל עול תורה ומצוות. התרשמתי גם מכך שהלימוד שלו איתנו הוא מעשה חסד, כי אדם שיועד ללמוד, צריך להתאמץ כדי ללמוד עם אדם שאין לו בכלל מושגים. אני לא יודע לאיזו סייעתא דשמיא הוא זכה בלימוד התורה שלו בזכות אותו חסד, אבל דבר אחד ברור לי: כשהוא המשיך ללמוד, זה היה מתוך שמחה גדולה, כאשר ראה את ההשפעה העצומה שהייתה לשעת הלימוד עלינו. אני נזכר בעיניים שלו, שנצצו מ-מחה, אושר וסיפוק, וברור לי שאלה לכשעצמם מהווים תמורה הולמת עבור תורת החסד שלו".

## בלי משכורת, כמו איש צוות

גם הרה"ג רבי שלום סרבוניק, מגדולי המרצים בעולם התשובה, היה בסמינר אותו תיאר הרב וליס, אך מן העבר השני. "זה היה ממש בשנים הראשונות של עולם הקירוב", הוא מספר לנו, "כשעוד לא היתה מסגרת מסודרת. התעוררה אז יוזמה, שלשם הוצאתה אל הפועל חברו מספר אנשים, וכמובן הרב משה גרילק זצ"ל. אז נוצר בינינו קשר, והתבקשתי ליטול חלק בהעברת



הרצאות במקומות שונים ברחבי הארץ, ולכן השתתפתי בסמינר ההוא".

"בהמשך היה לי עמו קשר עמוק, כחלק מפעילות הסמינרים. גם עברנו רבות, ביחד, על 'צפונות התורה', מה שנקרא 'תורת הדילוגים', ומצאנו חומר מדהים בתחום. זה היה עוד לפני שנות המחשב, ואחר כך גם בעזרת המחשב. הכל נעשה במחשבה איך להציג את היהדות ולהחזיר בתשובה. ר' משה מסר את הנפש על הנושא הזה, ולכן רצה לעזור בכל מה שניתן. היתה לו מסירות עצומה, מלבד זאת שהיה מרצה הרבה - בלי משכורת! - ותפקד כמו איש צוות שלנו. כך שיש לו זכות רבה מאוד בכל מה שנעשה דרך ערכים".

## האיש הנכון ל'דור הפלגה'

הרה"ג רבי מרדכי נויגרשל שליט"א משתף את קוראי 'יתד השבוע' בהרהורי ליבו מאז ליל רביעי האחרון, עת התבשר על פטירתו של הרב משה גרילק זצ"ל: "בליל כ"ו אייר, התבקשתי באחד המקומות לדבר על דמותו של רבי משה חיים לוצאטו, הרמח"ל, בשל יום השנה לפטירתו. כמה שעות לאחר מכן התבקשתי לומר דברי הספד אחר מיטתו של ידידי היקר והאהוב, הרב משה גרילק זצ"ל, שהלך לעולמו; הרב גרילק, שנולד לפני למעלה משמונים ושבע שנה, נקרא על שמו של הרמח"ל, כיון שאמו אהבה מאוד לעיין בספר מסילת ישרים".

בהקדמת ספרו מתאונן הרמח"ל על כי "מעטים יהיו מן המין הזה (אנשי השכל המהיר, הפיקחים והחריפים) אשר יקבעו כיוון ולימוד על ענייני שלימות העבודה", ולכן, הוא אומר, כתב את ספרו וסלל את מסילתו, כדי להדריך אנשים בנתיבות העבודה, על מנת שיוכלו לטפס בסולמו ולהגיע להשלמתה. הרב משה חיים גרילק יצר מסילה חדשה, באמצעותה חידשו רבים מאוד, רחוקים וקרובים, את יכולתם לעלות בדרך העולה אל פסגת הר האלוקים, אל בית המדרש.

אנחנו חיים בעידן בו המרחקים הפיזיים בין אדם לאדם הצטמצמו. מגיעים במהירות עצומה ממקום למקום, יודעים לכאורה זה על תרבותו של זה כפי שלא ידעו מעולם, ומערכות ההתקשרות המשוכללות מאפשרות לדלג על הרים, גבעות, ימים ונהרות, ולדבר זה עם זה בלא הגבלת זמן ומקום. יחד עם זאת, אנשים נהיו רחוקים זה מזה. איש אינו מבין את שפת רעהו היושב לצידו באוטובוס או הגר במרחק נגיעה משכונתו. כשאתה שומע את הדיבורים בנושאים העומדים ברומם של ויכוחים בין דתיים לשאינם דתיים, נדמה לך שלא מדובר בשני עמים אלא בשני סוגים של מין אנושי.

אנחנו ב'דור הפלגה', בו לא מבינים איש את שפת רעהו, הגם שמשתמשים באותם מונחים ובאותם כללי דקדוק. אלה מדברים על טיט

ומתכוונים ללבנים, ואלה מביאים לבנים ומתכוונים לדבר אחר. ולא רק שלא מודעים ל"משבר שפה" זה, אלא שכל אחד מתבצר בעולם המשמעות שלו.

ואנחנו הרי מצווים על "לא תעמוד על דם רעך" ועל מצוות השבת אבידה, ובמיוחד כש-מדובר על אבדות הנפש, הרוח והנשמה. אנחנו לא יכולים להתכוון מהצד על הניתוק ואי ההבנה ולמנוע טוב מבעליו, להתחפר בבתי המדרשות שלנו ולומר "שלום עלי נפשי".

## תוכן עתיק בקנקן חדיש

לפני למעלה מיובל שנים החל הרב גרילק את דרכו ביצירת השפה החדשה, שתגשר על הבדלי המושגים ותיצור גשר בין העולמות. פעילותו החלה כפעילות חינוכית בברזיל, שם נטע, אולי אפילו בלי משים, את השורשים למהפכת התשובה בה בדרום אמריקה (לימים, הגענו שנינו לסמינר לרבני דרום אמריקה שאורגן על ידי הרב אברהם צרויה שליט"א, רבה של קהילת 'סוכת דוד' בבואנוס איירס, סמינר בו השתתפו רבנים מכל רחבי היבשת, ומטרתו היתה להדריך איך לפעול לקרב רחוקים בקהילותיהם. אלה הניחו לאחר מכן יסודות לפעילות עניפה של חזרה בתשובה בארצותיהם. לימים חזרנו והגענו למקומות נוספים שהתפתחו בעקבות אותו סמינריון בן עשרה ימים - שורשיה של פעילות זו, ניטעו כבר בזמן שליחותו החינוכית של הרב גרילק בברזיל).

אבל את הפריצה הגדולה עשה הרב גרילק לפני חמישים שנה בדיוק. בשנת תשל"ג החלו דבריו להופיע בעתון לא דתי... היה זה דף קבוע שנקרא "דע את יהדותך". הרב גרילק, עם יבל"ח הרב שמואל חסידה, יצקו בדף זה תכנים עתיקי יומין לתוך קנקן חדש ועכשווי. כך נוצרה שפה חדשה, שפה שמאפשרת לכולם להבין, להעריך, להתרגש והרבה פעמים גם להעלות חיוך אוהב וחביב, תוך כדי הזרמת אינפורמציה על יסודות היהדות לציבור הרחב והרחוק, כולל זה שמאוד מאוד רחוק.

התברר, שהמהפכה החלה. אנשים לא הסתפקו בדף השבועי, תבעו עוד ועוד, ורבים החלו להגיע. למראה התופעה, נשאנו עינינו ושאלנו: "מי ילד את אלה?". והתשובה היא: הבית בתל אביב. בית ובו ילדים קטנים, בית משפחת גרילק, הפך למוסד ידוע, לאבן שואבת לכל ה'בוהמה' של לב תל אביב. עם הזמן המקום התפתח לקהילה, שבראשה הועמד הגאון רבי מרדכי אויערבך שליט"א - קהילה שמשגשגת עד היום. בו זמנית החל לפעול מרכז 'נעשה ונשמע' ברחוב רוטשילד בתל אביב, והמרכז, שהוקם על ידי אחיו רבי מנחם ז"ל, שנפטר זה מכבר, היה למרכז המהפכה שהחלה להתהוות...

בשלב זה הגיעו 'הסמינרים'. בצוות שהכין את המערכת של הסמינרים המפורסמים, הזכורים לטוב, היה מספר מצומצם של אנשים, בעיקר אנשי מדע ששבו בתשובה. בקבוצה זו היו גם כמה שהגיעו מעולם של תורה. המבוגר בצוות היה הרב גרילק, והצעיר היה איש שיחכם... למרות הפרשי השנים, הפכנו שנינו לצוות מצומצם בפני עצמו, וכך מצאנו את עצמנו עושים את דרכנו למקומות שונים בעולם, כצוות בן שני אנשים, להביא את דבר אמת התורה להמוני בני ישראל במקומות רבים.

גם בארץ השתתפנו יחד בסמינריונים רבים, וכיון ששנינו לא היינו 'שייכים' לארגון מסוים, מצאנו את עצמנו מתייצבים בכל הארגונים העוסקים בסמינרים: 'ערכים', 'תורה ואמונה', 'אפיקים', 'גילויים' ועוד. אל הסמינריונים של הארגונים האלה הגיעו כל פעם עשרות רבות של